

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНОВИХ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

**Михалюк Л.М., аспірант,
Львівський національний аграрний університет**

В Україні одна з початкових проблем – зупинити обвальний спад виробництва сільськогосподарської продукції та забезпечити його значний ріст. Її розв'язання вимагає радикальних перетворень економічних відносин, прискорення науково-технічного прогресу і соціальної перебудови села. Цих проблем не можливо вирішити без економічної підтримки сільського господарства. Таким чином у свій час ішли і йдуть всі країни, які досягли значних економічних успіхів в АПК.

Найбільш важливим завданням аграрної реформи на сучасному етапі є розвиток такої галузі сільського господарства як зерновиробництво. Зерновий сектор України є стратегічною галуззю економіки держави, що визначає обсяги пропозиції та вартість основних видів продовольства для населення країни, зокрема продуктів переробки зерна та продукції тваринництва, формує істотну частку доходів сільськогосподарських виробників, визначає стан і тенденцію розвитку сільських територій, формує валютні доходи держави за рахунок експорту. Зернова галузь є базою сталого розвитку більшості галузей АПК та основою аграрного сектору.

Сьогодні ми спостерігаємо скорочення рівня рентабельності зернових Львівської області, а також порівняно невисокі показники урожайності. Так, середня урожайність зернових та зернобобових області у 2010 році становить 25,4 ц/га (проти 23,4 та 20,1 ц/га у 2009 та 2000 роках відповідно). Зокрема урожайність ярої та озимої пшениці складає 26,4 ц/га, ріпаку - 24 ц/га. Питома вага посівної площі зернових області з у 2010 році становить 34,7 % (проти 33,9 і 23,7 % у 2009 та 2000 роках відповідно), що становить понад 200 тис га.

Найвища середня урожайність зернових у розрізі районів у 2010 р. була у Буському, Сокальському, Радеківському районах – 35,3, 35,1 і 32,6 ц/га відповідно, а найнижча в районах: Турківському – 16,6 ц/га, Сколівському – 15,1 ц/га та Дрогобицькому – 22,8 ц/га.

Основні причини порівняно невисоких врожаїв зернових культур криються в тому, що на посів використовується несортове насіння, мало або практично не застосовуються засоби захисту

рослин, матеріально-технічна база зерновиробництва та ефективність праці не відповідають світовим стандартам і потребам галузі.

На сьогодні зернових культур вирощують більше в сільськогосподарських підприємствах, включаючи фермерські господарства. Це обумовлено тим, що для виробництва зерна необхідні значні площі та індустріальні технології, наявність спеціалізованої техніки. Економічний стан багатьох господарств України, в тому числі й Львівської області, потребує значного поліпшення. Реально цього можна досягти шляхом залучення коштів зовнішніх вітчизняних або іноземних інвесторів.

Також варто зазначити, що сільськогосподарські підприємства при здійсненні господарської діяльності, природно відчувають вплив держави, тому що саме на державному рівні створюється нормативно-правова база, встановлюється рівень оподаткування, кредитні ставки. Вплив держави на формування пропозиції зерна повинен враховувати такі фактори: розвиток у світі біопаливної промисловості, розвиток експортної інфраструктури зернового ринку України, зміни у оподаткуванні відповідно до вимог СОТ.

Державне регулювання виробництва зерна не відіграє стимулюючої ролі щодо виробництва зерна та не здатне ринковими методами ефективно реагувати на впливи світового зернового ринку. Спостерігаємо відсутність системного підходу до розв'язання питань управління державним комплексом. Стримування цін на зерно в умовах зростання цін на добрива, пальне, засоби захисту рослин змушує аграріїв переорієнтовувати виробництво на більш прибуткові культури, зокрема олійні. Аграрії втрачають фінансові можливості використовувати сучасні, більш ефективні технології ведення господарства та розширювати виробничі потужності.

Крім того, політика щодо зернового ринку є недостатньо прогнозованою та стабільною. Державне регулювання зернового ринку не пристосоване для ефективного реагування ринковими методами на впливи світового ринку. Наслідком неефективного виконання Законів України та певної їх неопрацьованості є застосування замість окремих ринкових підходів до управління зерновим ринком, які передбачені чинним законодавством адміністративних втручань, зокрема застосування механізмів адміністративного обмеження експорту зерна, що зменшують прибутки або приносять збитки учасникам зернового ринку і негативно впливають на імідж країни на світових ринках зерна.

Подібна політика - неефективна, непродуктивна і пов'язана з

ризиком. Вона неефективна, тому що квоти створюють викривлені стимули для фермерів. Вони притримують зерно, воно псується, як наслідок ціни на внутрішньому ринку зростають. Квоти також знижують стимули до інвестування, підтримуючи таким чином високі ціни. Така політика - непродуктивна, тому що процедура розподілу квот непрозора, що відбиває бажання у приватних інвесторів вкладати кошти в розвиток матеріально-технічної бази мережі поставок зерна. А саме вони, за словами голови Української зернової асоціації Володимира Клименка, й аж ніяк не держава з її боргами та дефіцитом бюджету можуть бути серйозними інвесторами для українського сільського господарства, яке за підрахунками експертів потребує близько 90 мільярдів доларів інвестицій для того, аби хоча б подвоїти виробництво зернових, заплановане концепцією державної цільової програми «Зерно України 2008-2015».

Держава, для впливу на пропозицію зерна сільськогосподарськими підприємствами, має певні економічні інструменти, а саме: цінова політика, державні закупки, інтервенція, заставні закупки, оподаткування, бюджетна підтримка, страхування, митно-тарифне регулювання та гарантії щодо зарубіжних інвестицій. Кожен з визначених інструментів потребує вдосконалення.

Література.

1. Економіка сільського господарства / [за ред. О.І. Здоровцова, В.І. Мацибори]. - К.: Видавництво УСГА, 2003. - 254 с.
2. Проблеми економіки агропромислового комплексу і формування його кадрового потенціалу: кол. монографія. - К.: ІАЕ УААН, – 2002. - 732 с.
3. Світова економіка: підручник / [А.С. Філіпенко, О.І. Рогач, О.І. Шнирковта ін]. - К.: Либідь, 2000. - 582 с.
4. Соколенко С.І. Глобалізація і економіка України / С.І. Соколенко. - К.: Логос, 2004.-568 с.

СТАН РОЗВИТКУ ТА ВИРОБНИЦТВА ОЗИМОЇ ПШЕНИЦІ В УКРАЇНІ

**Панова Т.С., студентка,
Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка**

Україна належить до країн із значними обсягами виробництва зерна. Хоч вона і виробляє зерно значно менше, ніж найбільші виробники у світі (Китай, США, Індія, Росія), та в Європі вона поступається лише Франції, а в останні роки - і Німеччині. Зонаю